

Praten met leerlingen over autonomie op school

1 Doelstellingen

Deze oefening werd ontwikkeld om als schoolteam inzicht te krijgen in de ervaringen, meningen, percepties en attitudes van leerlingen over verschillende aspecten van autonomie op school. Deze oefening werd dus in de eerste plaats ontwikkeld om je meer inzicht te geven om te kunnen werken aan kwaliteitsontwikkeling.

Deze oefening werkt enkel in een veilige omgeving. Je kan het niet gebruiken om leerlingen te evalueren.

Met deze vignette oefening werk je ook aan verschillende zill-doelen met je leerlingen, waaronder....

- ... kunnen op een respectvolle manier met elkaar communiceren. (SEgb2)
- ... Kunnen samenwerken om een doel te bereiken. (SErv3)
- ... Kunnen gevoelens van anderen erkennen (SEgb1)
- ... Houden rekening met de gevoelens van anderen (SEiv3)
- ... Kunnen alternatieven overwegen en een bewuste keuze maken (IVzv1)
- ... Kunnen zich inleven in de situatie, opvattingen en gevoelens van anderen (SEiv1).

2 Doelgroep

Deze oefening is geschikt voor leerlingen vanaf 10 jaar.

Opgelet! Het is belangrijk dat er reeds een veilig klasklimaat is voor je met deze oefening start. Bij peetsituaties kan het gebruik van deze oefening mogelijk tot meer conflict leiden.

3 Voorbereiding

3.1 Een goede gespreksbegeleider

Bekijk de inleidende video (zie website) over gespreksvoering bij kinderen voordat je van start gaat. Denk goed na wie het gesprek zal begeleiden. Afhankelijk van het thema en de doelgroep kan het een klasleraar zijn, maar het kan ook iemand zijn die de leerlingen nog niet kennen. Voor gevoelige onderwerpen kan het ook een andere leraar of ondersteuner zijn die het klasgesprek zal begeleiden. We raden af dat de schoolleiding het gesprek voelt omdat de leerlingen dit als minder veilig kunnen ervaren.

3.2 Indeling in kleine groepen

Deze oefening kan je niet doen met de hele klas. Het is geen klasgesprek. Voor deze oefening werk je met een kleine groep met max. 6 leerlingen. Het is aan te raden op jongens en meisjes apart te bevragen. Voor de andere leerlingen dien je op dat moment een aparte activiteit te voorzien.

3.3 Nodige materialen

- In A4 afgedrukte vignetten (zie onder)
- Zwarte dikke stift en papier om te noteren.

3.4 Vignetten selecteren

We ontwikkelden drie vignetten. Overloop de vignetten op voorhand. Bedenk ook al welke bijvragen je zou kunnen stellen.

Vignette 1 en vignette 2 zijn anders voor jongens en meisjes. Overzicht van de vignetten:

Vignette 1	autonomie in de klas	kiezen wat je leert
Vignette 2	autonomie in de klas	de klasregels
Vignette 3	autonomie op school	speelplaats

4 Introductie start gesprek

Indien de leerlingen je niet goed kennen stel je je zelf even voor. Vermeld in je introductie zeker het volgende:

- Doel en reden van het gesprek.
- Er zijn geen juiste of foute antwoorden. JE eigen mening is belangrijk.
- Ik vertel niet aan andere leraren of ouders wat jij gezegd hebt.
- Wat gebeurt er met wat de leerlingen zeggen?

Hieronder kan je een voorbeeld vinden van een introductie:

Hallo allemaal!

Herkennen jullie mij?

Je hebt me waarschijnlijk al op school gezien. Mijn naam is XXX en ik ben [functie]. Wat ik eigenlijk vandaag wil doen, is jullie vragen wat je zelf over allerlei dingen in je leven en hier op school vindt. Ik vraag dat liever aan jullie zelf dan aan jullie leerkrachten of ouders want kinderen weten volgens mij het beste zelf wat ze vinden van iets.

We willen het graag hebben met jullie over wat jullie mogen zelf beslissen op school. Daarom zijn wij vandaag hier, om eens te horen wat jullie daarvan vinden en hoe jullie daarmee omgaan. Door met veel kinderen te praten, leren we hoe het zit. Misschien is het voor jullie ook wel leuk om over te vertellen als jullie weten dat jullie daar andere kinderen in de toekomst mee kunnen helpen. Eigenlijk zijn jullie vandaag onze nieuwe junior onderzoekers!

Ik weet hier eigenlijk niet zo veel over. Daarom dat ik vandaag bij jullie ben. Zodat jullie mij er iets over kunnen vertellen, als jullie dat willen tenminste.

Wat ik vandaag dus graag van jullie wil horen, is jullie mening. Alles wat je zegt is oké. Er zijn dus geen foute of goede antwoorden he! Als het maar is zoals jij het vindt. Als je ergens geen mening over hebt, is dat niet erg. Dan hoeft je er ook geen te verzinnen ofzo. Dan zeg je gewoon maar dat je daar niets over te vertellen hebt. Of als je iets niet wil vertellen, dan hoeft je dat natuurlijk niet te doen. Zou je er dan wel voor kunnen zorgen dat ik dat weet? Dan zeg je maar gewoon dat je daar liever niet over wil praten.

Ik ga dat niet doorvertellen aan je andere juf of meesters of jullie ouders of broers/zussen of iemand anders. Dat is geheim. Ik heb een 'geen namen'-regel. Nergens komt dus jullie eigen naam op. Ook als jullie namen van andere personen bv je beste vriend of een leraar ofzo gebruiken, zullen wij andere namen in de plaats geven zodat alles geheim blijft en niemand weet over wie het exact gaat.

Voor dat we kunnen starten, moet ik nog snel even de regels uitleggen die gelden tijdens de momenten dat we samen zijn hier. Je kan die regels hier vinden op het groot bord (zie Bijlage I: Luisterafspraken). Belangrijk is:

- *Dat we niet door elkaar praten. Iedereen laat elkaar eerst uitspreken en mag dan reageren.*
- *Als je aan iets denkt en je moet nog even wachten voor je aan de beurt bent, mag je dat altijd opschrijven op de kladpapieren die jullie hier zien. Je mag daar eender wat opschrijven waar je aan denkt, tijdens het gesprek. Dan kunnen jullie op het einde misschien nog dingen toevoegen die volgens jou nog verteld moeten worden.*

Ok, ik heb al lang genoeg gepraat nu. Want het gaat eigenlijk allemaal om jullie vandaag! Misschien kunnen jullie even zeggen wie je bent en wat je het liefst van allemaal doet.

5 De vignetten gebruiken

Een goed en rijk groeps gesprek vraagt tijd om rijke informatie te krijgen. Het is beter het aantal vignetten te beperken en dieper in te gaan op een situatie dan vele vignetten kort te bespreken. Overloop de vignetten op voorhand en bedenk welke bijvragen je kan stellen. Een voorbeeld van stimulerende open vragen:

6 Je rol als gespreksbegeleider

6.1 Inleefvragen

Inleefvragen zijn vragen die leerlingen uitnodigen om te reflecteren overeen situatie. De eerste paar vragen kan je stellen over het personage of het fictief scenario. We weten dat leerlingen zelf hun eigen attitudes en opinies projecteren in hun antwoorden over het personage. Na verloop van tijd zal je merken dat ze in de ik-vorm beginnen spreken.

- Hoe zou de jongen of het meisje op het prentje zich voelen?
- Waarom zou die zich zo voelen?

- Hoe zou jij reageren?
- Wat zou jouw advies zijn aan de school of de leraar?

Hieronder vind je enkele voorbeelden van inleefvragen (zie bijlage 1)

6.2 Doorvragen

Leerlingen zijn vaak dit type stimulerende open vragen niet gewend. Ze geven in eerste instantie eerder korte en oppervlakkige antwoorden. Train jezelf dan ook in de kunst van het doorvragen via open vragen. Vermijd daarbij de waarom vraag, deze vragen komen bedreigend over voor kinderen. Voorbeelden van vragen die je wel kan stellen:

- Kan je daar een voorbeeld van geven?
- Hoe ziet dat er uit?
- Kan je er nog wat meer over vertellen?
- Hoe weet jij dat?
- Papegaaien: het laatste deel van de zin van een leerling opnieuw herhalen.
- Even wachten en stilte laten in het gesprek.

6.3 Regisseervragen

Je krijgt in een groepsgesprek de meeste informatie wanneer leerlingen op elkaar reageren. Daarvoor krijg je verschillende soorten van invalshoeken en wat de verschillende meningen en opinie van leerlingen zijn. Stel dan ook jezelf op als begeleider van het gesprek en niet als gespreksleider, dat kan je doen door gebruik te maken van regisseervragen.

- " Dit is de mening van X. Is iedereen hiermee akkoord?"
- "Wat vind jij hiervan?"
- "Ik zie je knikken,..."
- "wie wil hier nog iets aan toevoegen"?

7 Noteren en afronding

Wanneer je geen nieuwe informatie krijgt start je de afronding. Je vat samen wat er gezegd werd en laat leerlingen aanvullen en toevoegen. Je schrijft dit op een blad zodat het zichtbaar is voor leerlingen.

BIJLAGE 1. VOORBEELDEN INLEEFVRAGEN

Mia zit in de klas bij juf Fiona. Het gaat in de les vandaag over zoogdieren. Van juf Fiona mag Mia kiezen over welk zoogdier ze het liefst wat meer wil weten. Mia kiest de gorilla.

- Denken jullie dat Mia het leuk vindt om zelf te mogen kiezen over welk zoogdier ze meer wil weten?
- Zou Mia meer haar best doen om veel te leren over de gorilla?
- Wat denken jullie dat Mia graag wil weten van de juf voor ze aan de opdracht begint?
- Hoe zorgt jullie school ervoor dat je kan leren over wat je interesseert? Kunnen jullie kiezen over wat jullie willen leren?

Het nieuwe schooljaar is net begonnen. Lana zit in de klas bij juf Sarah. Juf Sarah heeft de klasregels net in de klas opgehangen en voorgelezen.

- Wat zou Lana vinden van deze klasregels?
- Zou ze zelf ook graag iets willen zeggen over klasregels?
- Denk jij dat (jonge) kinderen mee kunnen beslissen en zelf kunnen kiezen (~ vaardig zijn om)?
- Vind jij het belangrijk om mee te kunnen beslissen? Waarom? (Bijvoorbeeld: je leraar kan toch veel makkelijker dat zelf beslissen, dat gaat sneller, etc...)
- Denk je dat Lana het tegen juf Sarah zal zeggen wanneer ze een regel niet zo leuk vindt? Waarom wel? Waarom niet?

Op basisschool Het Vliegerke zijn er vaak problemen tijdens de speeltijd. Een groepje kinderen maakt geregeld ruzie met elkaar. De andere leerlingen vinden dit helemaal niet leuk.

- Wat zou de school volgens jullie moeten doen om dit probleem op te lossen?
- Zou de school aan de leerlingen vragen om mee te helpen om dit probleem op te lossen?
- Zouden de leerlingen graag ook iets te zeggen hebben over de oplossingen?
- Hoe zouden de leerlingen de school kunnen helpen om dit probleem op te lossen?
- Wat zou de leerlingenraad kunnen doen?

Jonas zit in de klas bij juf Fiona. Het gaat in de les vandaag over zoogdieren. Van juf Fiona mag Jonas kiezen over welk zoogdier hij het liefst wat meer wil weten. Jonas kiest de gorilla.

Vignette 1 meisjes

Mia zit in de klas bij juf Fiona. Het gaat in de les vandaag over zoogdieren. Van juf Fiona mag Mia kiezen over welk zoogdier zij het liefst wat meer wil weten. Mia kiest de gorilla.

Onze klasregels:

Wij zijn altijd beleefd.

We steken onze vinger op
als we iets willen zeggen.

We luisteren naar elkaar en
naar de juf.

We geven elkaar
complimentjes.

Wij doen niemand pijn!

Wij roepen niet in de klas
en in de gang!

Het nieuwe schooljaar is net begonnen. Lukas zit in de klas bij juf Sarah. Juf Sarah heeft de klasregels in de klas opgehangen en voorgelezen.

Onze klasregels:

Wij zijn altijd beleefd.

We steken onze vinger op als we iets willen zeggen.

We luisteren naar elkaar en naar de juf.

We geven elkaar complimentjes.

Wij doen niemand pijn!

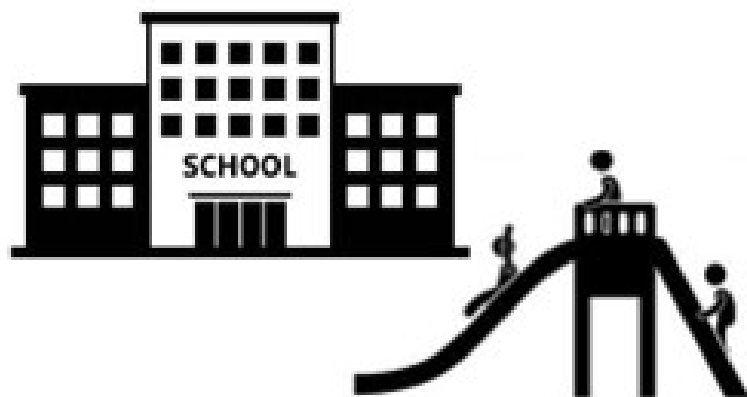

Wij roepen niet in de klas en in de gang!

Het nieuwe schooljaar is net begonnen. Lana zit in de klas bij juf Sarah. Juf Sarah heeft de klasregels in de klas opgehangen en voorgelezen.

Vignette 3

Op basisschool Het Vliegerke zijn er vaak problemen tijdens de speeltijd. Een groepje kinderen maakt geregeld ruzie met elkaar. De andere leerlingen vinden dit helemaal niet leuk.